

бесстрастного глибокого неба, раскинувшегося над ними задумчиво и важно(курсив мой – Ю.К.)» [3, с.358]. Виділені нами лексеми на імпліцитному рівні втілюють думку про *мізерність і нікчемності земних справ* перед Господом. Ще в одному епізоді, в образі «затхлої води» М. Горький репрезентує ідею про «*затхлість*» людського життя і *мертвотності душі*.

У романі «Казус Кукоцкого» фактично відсутні подібні «говорячі» пейзажі. Але, деякі деталі зовнішнього світу і об'єкти предметно-речового простору несуть в собі надзвичайно важливе смислове значення не тільки для виявлення танатологічного підтексту роману, але і для кращого розуміння внутрішнього світу персонажів, їх почуттів і переживань.

Наприклад, досить часто Л. Улицька використовує лексему «мусор» в різних її синонімічних варіаціях: «прибрежная загаженная полоса» [3, с.40], «смердящие горы отбросов» [3, с.410], «унавоженный общий пляж» [3, с.410], «горы рыночного мусора – гнилых овощей (курсив мій - Ю.К.)» [3, с.208] та ін. З нашої точки зору, це не випадково, таким чином автор твору реалізує ідею про *засміченість наших душ нікчемністю земної суєти*.

Підсумовуючи все розглянуте вище, ми прийшли до висновку, що твори М. Горького багато в чому корелюють з романом Л. Улицької в їх танатологічному аспекті. Встановлені нами зв'язки проявляються на різних рівнях тексту, відбувається взаємопроникнення танатологічних мотивів, що в свою чергу допомагає зробити більш глибокий і повний їх аналіз.

Література

1. Агурский М. Великий еретик (Горький как религиозный мыслитель) / М. Агурский // Журнал «Вопросы философии». – 1991. - №8. – с.54-74
2. Горький М. Собрание сочинений в восьми томах / М. Горький. – М. «Советская Россия», 1987 – Т. 1: Рассказы (1892 -1897) - 510 с.
3. Улицкая Л. Казус Кукоцкого: роман / Л. Улицкая – М.: Эксмо, 2011. – 509 с.

Шапошникова О.О., аспірантка

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІСТЬ ХУДОЖНЬОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Сьогодні відбувається гуманізація науки, актуалізуються інтердисциплінарні дослідження в постнекласичній гуманітаристиці: багато відкриттів відбувається на стикові наук, зокрема загостреною є взаємодія літературознавства і філософії.

Антропологія (від грецьк. «antropos» – людина, «logos» – слово, вчення) – наука про людину. Від початку свого існування термін «антропологія» означав науку про фізичну організацію людини, її мінливість у часі та просторі (антропоморфологія, антропогенез, етнічна антропологія). Художня антропологія генетично близька саме до філософської антропології (заснованої М. Шелером), яка набула статусу окремого напрямку в філософії на початку ХХ ст. Адже філософська антропологія вивчає саме духовні аспекти сутності людини, а не її фізіологічні дані (форму носа, очей тощо). На початку слід визначитися з варіаціями поняття «художня антропологія», зокрема – «літературна антропологія», «антропологія літератури» (В. Ізер, Р. Нич, В.

Подорога), «літературознавча антропологія» (Є. Косовська, Є. Яворьски), поетична антропологія (В. П.Зінченко). В. Ізер, один із найвідоміших теоретиків художньої антропології, твердив: «Вимисли – це винаходи, які надають людству здатність до саморозширення». Саме ця можливість саморозширення спонукає людину читати літературу. Художня антропологія, за В. Ізером, далека від настанови виховання людини через читання класичної літератури. Художньоантропологічне читання творів літератури має не дидактичні функції, а має призвести до процесу саморефлексії – дії більш високого рівня. Художня антропологія як метод аналізу з'явилася на теренах України у 90-і роки ХХ ст. – на початку ХХІ ст. – саме під час кризи ідеологій, а відтак – вульгарно-соціологічного підходу у літературі, коли вона припинила обслуговувати якісь вищі ідеали і вартості, проте навчилася помічати й цінувати невичерпну розмаїтість тієї реальності, де ми існуємо, й великий обшир усього того, що складає сутність людини. У ситуації «злиденності» літературознавства, його дефініцій, понятійного апарату, поява художньої антропології – або літературної антропології – або антропології літературної – не випадкова: усе більше прослідковується тенденція до синтетичного осмислення творів – зокрема розгляду художнього світу автора, або ж художньої антропології творів письменника.

Художня антропологія – це метод дослідження проявів суто людського, які актуалізуються в ту чи іншу епоху, в тій чи іншій місцині, – крізь призму сприйняття письменника. У літературознавстві набуває актуальності антропологічна оптика, антропологічна призматика, антропологічна перспектива. Художня антропологія як метод аналізу тексту є засобом формування розвиненої онтологічної компетенції. Відсутність такої онтологічної компетентності призводить до звуження її світу, порушення цілісності, втрати повноти життя.

Література

1. Архипова Л. Апологія мудрості літератури / Людмила Архипова. – Філософська думка. – 2011. – № 1. – С. 37–48.
2. Нич Р. Антропологія літератури. Культурна теорія літератури. Поетика досвіду / Ричард Нич. – Львів : Центр гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 64 с.
3. Подорога В. А. Мимесис. Материали по аналитической антропологии литературы / В. А. Подорога. – Т. 1 : Н. Гоголь, Ф. Достоевский. – М. : Культурная революция, Логос, Logos-altera, 2006. – 688 с.
4. IserW. Prospecting: From Reader Response to Literary Anthropology / Wolfgang Iser. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1989. – 303 с.

Васільєва Н. В., студентка

*Науковий керівник – Тихоненко О. В., канд. філол. наук, доцент
Харківський національний аграрний університет імені В.В.Докучаєва*

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБРАЗНОСТІ У ВІРШАХ А.А. ПЕРЕРВИ

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням національної самосвідомості населення, підвищенням інтересом не тільки до творів поета